Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Noerhte-Tröndelagen fylhkenålma

Kommunebilde Verran

13. februar 2014

Innhold

Sammendrag 3

1. Generell situasjon og utvikling i kommunen 5
2. Kommuneplan 7
3. Samfunnssikkerhet og beredskap 8
4. Økonomi og økonomistyring 8
5. Sosial, helse og barnevern 11
6. Oppvekst og utdanning 18
7. Miljøvern 20
8. Reindrift 23
9. Landbruk 25
10. Vedlegg 29

Sammendrag

Generell situasjon og økonomi i kommunen: Verran kommunes netto driftsresultat har de siste årene variert. I 2012 var netto driftsresultat 1,6. Kommunen har ved utgangen av 2012 et disposisjonsfond på 3,5 millioner kroner, som utgjør 1,5 prosent av brutto driftsinntekter. Dette er lavere enn gjennomsnittet i Nord-Trøndelag. Fylkesmannens vurdering er at Verran kommune har, og har hatt over lengre tid, en anstrengt kommuneøkonomi.

Samfunnssikkerhet og beredskap: Kommunens helhetlige Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) er foreldet og ikke i tråd med lov og forskrift. Kommunen legger opp til å lukke avviket ved å lage en helhetlig ROS i 2014. Kommunen bør ta inn en oversikt over øvrige kommunale beredskapsplaner i overordnet beredskapsplan og samordne relevante private krise- og beredskapsplaner. Verran kommune har en god del utfordringer i forhold til flom- og skredfare. Kommunehuset har ikke nødstrøm, men det er gjort tiltak for å sikre nødstrøm for helsetunet og for vannverkene. Har satellitt-telefoner og sikringsradio for alternativt samband.

Sosial, helse og barnevern: Høy andel legetimer i institusjon. Godt utdannet personell i pleie og omsorg. En sterk reduksjon i andel yrkesaktive frem mot 2040. Det har vært et meget høyt sykefravær i pleie og omsorgstjenesten med et sykefravær på 14,2 % (2012). Dette er nå under bedring hvor kommunens egne tall for 2013 viser en reduksjon til rundt 10 %. Lav andel fysioterapitimer i institusjon.

Oppvekst og utdanning: Verran kommune har høyest deltakelse i fylket i Kompetanse for kvalitet. Kommunen har lav andel med spesialundervisning i grunnskolen. Behov for å styrke kunnskapen/kompetansen på barnehageområdet?

Miljøvern: Kommunen har revidert kommuneplanens arealdel (2011) og redusert antall dispensasjoner. Kommunen vil følge opp sak vedrørende kjøreskader og ulovlige hyttetiltak i et utmarksområde. Kommunen er positiv til å bidra i akutte skadesituasjoner med skadefelling av rovvilt. Kommunen bør bruke mulighetene i PBL til å forfølge ulovlige tiltak i strandsonen**.** Arbeid mht. oppfølging av lagring av biler ved gruveområdet i Malm bør fortsette.

Reindrift: Stabilt reintall i god balanse med beitegrunnlaget. Mindre tap av rein til rovvilt enn resten av Nord-Trøndelag. Tap av beitearealer pga. inngrep og forstyrrelser. Økende tap av rein på grunn av rovvilt de siste årene. Utbygging av vindkraftverk i vinterbeiteområdene.

Landbruk: Oppdatert planverk som sikrer ivaretakelse av produksjonsressurser for matproduksjon. God kompetanse tilgjengelig gjennom Inn på tunet Trøndelag SA og god aktivitet lokalt knyttet til Inn på tunet. Ikke ferdigstilt hovedplan skogsveger, som vil være et viktig grunnlag for bedre utnyttelse av skogressursen, for å svare på behovet for lokalt virke til egen industri. Kommunen har mistet markedsandeler innenfor de viktigste produksjonene, melk og lammekjøtt løpet av siste 10-årsperiode. Dersom denne trenden fortsetter kan produsentmiljøet nå en kritisk minstestørrelse. I forslag til kommeplanens samfunnsdel settes det fokus på å legge til rette for kombinasjon av tradisjonell landbruks- og industridrift med nye næringer for å gi vekst i sysselsettingen. Fylkesmannen støtter denne strategien, og utfordrer kommunen til å konkretisere tiltak kommunen kan bidra med for å initiere en slik retning.

1. Generell situasjon og utvikling i kommunen

Om kommunen

Verran er en kommune i Nord-Trøndelag som ligger langs Beistadfjorden innerst i Trondheimsfjorden. Den grenser i nord mot Steinkjer og Namdalseid, i sør mot Inderøy, Leksvik og Rissa, og i vest mot Åfjord. Kommunen er lang og smal. Total strandlinje er omtrent 80 km. Kommunens høyeste fjell er Sandvassheia 655 moh. Største tettsted er kommunesenteret Malm, der ca. 1 600 av kommunens totalt ca. 2 600 innbyggere bor. Andre tettsteder er Follafoss, Verrastranda og Verrabotn.

Verran er godt kjent og har lange tradisjoner som industrikommune. I 1906 ble det funnet jernmalm. Gruvedrifta, med Nord-Europas dypeste jernmalmgruve, var i drift helt til 1997. I dag er ca. 50 prosent av den yrkesaktive befolkningen sysselsatt i industriell virksomhet. Treforedling (papirmasse) og ulike typer mekanisk industri utgjør hoveddelen av industrimiljøet.

Ledelse

Ordfører i Verran er Bjørn Skjelstad (SP). Jacob Almlid er rådmann.

Interkommunalt samarbeid

Kommunen er med i det interkommunale Inn-Trøndelagssamarbeidet sammen med Inderøy, Steinkjer, og Snåsa.

Demografi

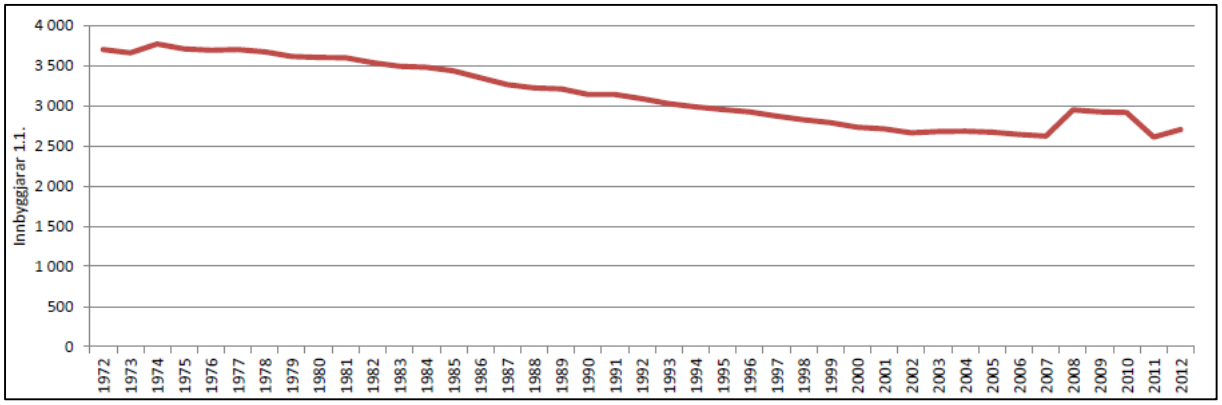

Figur: Utvikling i innbyggertall.

Kommunen har hatt en nedgang i folketall fra 1972 fram til 2006. I perioden 2006 til 2011 så er det et midlertidig hopp i antall beboere, som trolig forklares av svingninger i antall utenlandske arbeidsinnvandrere som har vært bostedsregistrert i Verran kommune.

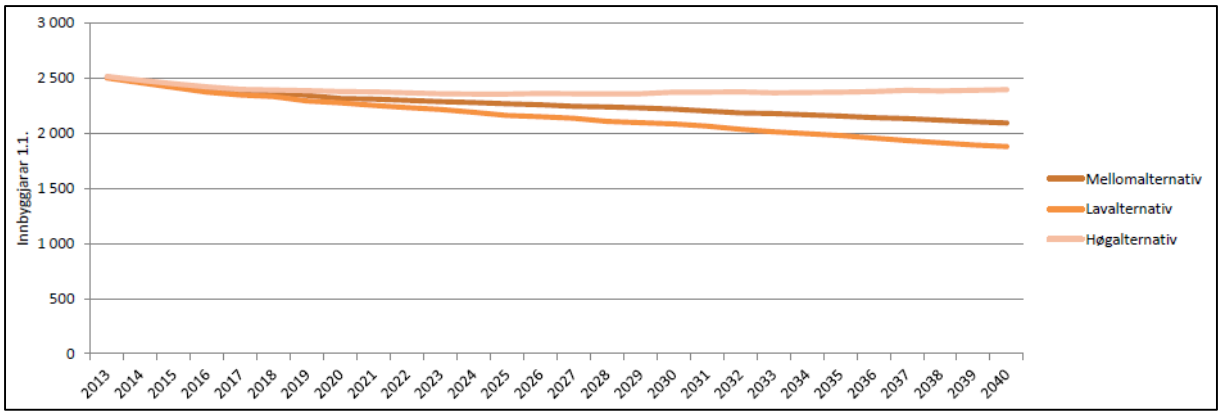

Figur: Tre alternative befolkningsframskrivinger fra SSB.

Av befolkningsframskrivingene fra SSB så ser man en estimert befolkningsnedgang. Bare høyalternativet indikerer en mulig framtidig positiv trend, men det etter flere år med nedgang.

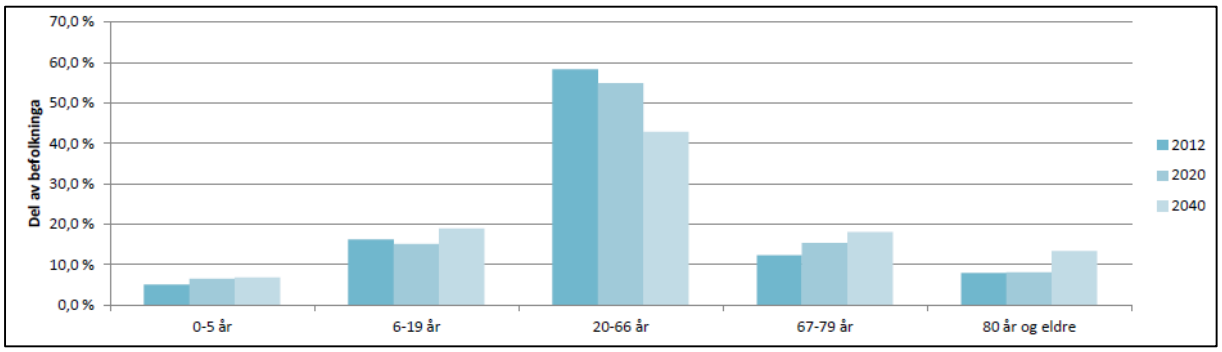

Aldersgrupper - del av befolkninga	2012		2020		2040	
	Verran	Landet	Verran	Landet	Verran	Landet
0-5 år	5,1 %	7,5 %	6,5 %	7,8 %	6,8 %	6,8 %
6-19 år	16,2 %	17,6 %	15,2 %	16,8 %	18,9 %	16,9 %
20-66 år	58,3 %	61,7 %	54,9 %	60,7 %	42,9 %	56,7 %
67-79 år	12,3 %	8,7 %	15,4 %	10,7 %	18,1 %	12,5 %
80 år eller eldre	8,0 %	4,4 %	8,1 %	4,1 %	13,3 %	7,1 %

Figur: Alderssammensetning nå og i framtiden.

Alderssammensetningen i Verran viser at man, sammenlignet med landet ellers, har færre innbyggere i de yngre gruppene, og flere i gruppen 67 år og oppover. Dette er en trend som er estimert å fortsette videre mot 2020 og 2040.

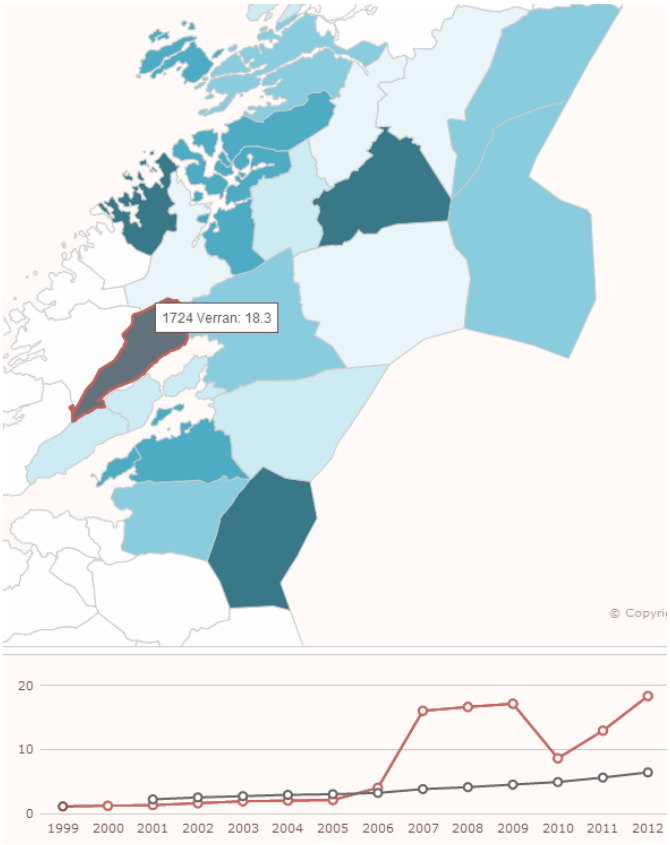

Figur: Andel innvandrere i prosent (Rød linje er andelen for kommunen, grå linje andelen for fylket).

Av den innrapporterte KOSTRA-statistikken så ser man at innvandrerandelen ligger over 20 prosent, som er høyere enn snittet i Nord-Trøndelag, som er ca. 6 prosent. Her ser man også at det plutselige hoppet i antallet innvandrere i perioden 2007 til 2009 naturligvis sammenfaller med hoppet i kommunens befolkningstall.

2. Kommuneplan

Kommunen vedtok planstrategi for 2012-2016 samt planprogram for kommuneplanens samfunnsdel den 29.3.2013. Forslag til kommuneplan for perioden 2013-2019 har vært lagt ut på offentlig ettersyn. Høringsfrist var 24. januar 2014. Fylkesmannen har i eget brev gitt tilbakemeldinger på kommuneplanens samfunnsdel.

Arealdelen

Gjeldende arealplan ble vedtatt av kommunestyret 24.2.2011.

3. Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen gjennomførte beredskapstilsyn i Verran 8.januar 2014. Kommunen fikk et avvik på at den helhetlige ROS-analysen er foreldet og ikke i tråd med lov og forskrift. Kommunen legger opp til å lukke avviket ved å lage en helhetlig ROS i 2014. Vi hadde ellers en merknad til at kommunen bør ta inn en oversikt over øvrige kommunale beredskapsplaner i overordnet beredskapsplan og at kommunen bør samordne relevante private krise- og beredskapsplaner med overordnet beredskapsplan. Verran kommune har med sin topografi en god del utfordringer i forhold til flom- og skredfare. Kommunen har også dambrudd som et scenario som de må forholde seg til. Kommunehuset har ikke nødstrøm, men det er gjort tiltak for å sikre nødstrøm for helsetunet og for vannverkene. Har satellitt-telefoner og sikringsradio for alternativt samband.

4. Økonomi og økonomistyring

År	Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsutgifter
2003	1,2
2004	-2,1
2005	2,2
2006	3,1
2007	-0,4
2008	1,4
2009	2,1
2010	0,5
2011	0,6
2012	1,6

Verran kommunes netto driftsresultat har de siste årene variert. I 2012 var netto driftsresultat 1,6. Kommunen har ved utgangen av 2012 et disposisjonsfond på 3,5 millioner kroner, som utgjør 1,5 prosent av brutto driftsinntekter. Dette er lavere enn gjennomsnittet i Nord-Trøndelag. Gjeldsnivået til kommunene har økt, men ligger noe under gjennomsnittet i Nord-Trøndelag. Betydelig planlagte investeringer vil gi økt gjeldsbelastning.

Fylkesmannens vurdering er at Verran kommune har, og har hatt over lengre tid, en anstrengt kommuneøkonomi.

Verran kommunen har hatt store svingninger i innbyggertall, som i forhold til kommuneøkonomi gir både muligheter og utfordringer. Svingene i innbyggertall har skyldes blant annet utenlandske arbeidsinnvandrere som har vært registrert bosatt i firma lokalisert i Verran. Skatteetaten har avklart at registrert bosted skal være der personen i hovedsak oppholder seg, noe som betyr lavere innbyggertall for Verran kommune.

På den andre siden bosetter Verran kommune flykninger som gir noe folketallsvekst i kommunen, og kommunen mottar de første årene integreringstilskudd.

Som en av kommunene i Nord-Trøndelag med betydelig omstillingsbehov er også Verran kommune en av kommunene som har mottatt mest skjønnsmidler til omstillingsprosjekter de siste årene; både i form av omstillingsprosjekter og ressurser til økt plankapasitet.

Kommunens hadde et regnskapsmessig underskudd for driftsåret 2011. Kommunestyret har vedtatt at dette skal dekkes inn på driftsåret 2013. Underskudd i 2011 må være inndekket innen 2013 dersom kommunen ikke skal registreres i ROBEK.

Tre representanter i Verran kommunestyre krevde lovlighetskontroll av kommunens vedtak om økonomiplan for perioden 2013-2016. Fylkesmannen behandlet lovlighetsklagen og konkluderte med i økonomiplanen ikke var realistisk og i balanse, og opphevde kommunens vedtak som ugyldig. Kommunestyret har vedtatt ny økonomiplan 2013-2016.

Økonomi og tjenesteproduksjon

Verran har en høyere andel innbyggere i gruppen 67 år og oppover, og har også en høyere andel utgifter til pleie og omsorg enn kommunegruppen, fylket, og landet ellers (Dette går frem av figuren *Prioritering, behovsprofil* (**figurer for statistikkene finnes i kapittel 10. Vedlegg**)).

Kommunen prioriterer en mindre andel til grunnskolen enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppen, fylket og landet uten Oslo. Kommunen bruker ca. 22 prosent av kommunebudsjettet til grunnskole, men har også en andel innbyggere i aldersgruppen 6-15 år på 9,6 prosent, hvor snittet ellers i landet er 12,6 prosent (landssnittet for tildeling av kommunebudsjettet til grunnskole er 24,9 prosent) (Figur, skolestørrelse og enhetskost).

Kommunen bruker en del over snittet på kommunehelse[1]. Beløpet ligger på 3177 kroner per innbygger i kommunen, mot 2266 kr. (KOSTRA-gruppen), 2235 kr. (Nord-Trøndelag), og 2086 kr. (Landet uten Oslo).

Netto driftsutgifter til barnehage per innbygger i aldersgruppen 1-5 år ligger rimelig nært gjennomsnittet. Cirka 1000 kroner over landssnittet, og 3000 kroner under snittet i fylket (Verran ligger på 115 878 per innbygger 1-5 år).

Kommunen har lavere utgifter sosialtjenesten enn landssnittet (1653 kr.) med en utgift på 1348 kr. per innbygger. Dette er veldig nært snittet i Nord-Trøndelag som er 1351 kr. per innbygger.

Verran ligger også rimelig nært landsnittet når det gjelder barnevernstjenester. Her bruker de 7705 kroner per innbygger i gruppen 0-17 år som mottar en eller annen barnevernstjeneneste.

[1] Utgifter til forebygging, helsestasjon, og skolehelsetjeneste.

5. Sosial, helse og barnevern

Styrker:

- Høy andel legetimer i institusjon.
- Godt utdannet personell i pleie og omsorg.
- Ingen fristbrudd ved undersøkelser i barnevernet siden 2011.
- Følger opp barn i fosterhjem etter lovkravene.

Utfordringer:

- Betydelig reduksjon i andel yrkesaktive frem mot 2040.
- Høyt sykefravær i pleie og omsorgstjenesten med et sykefravær på 14,2 % (2012).
- Lav andel fysioterapitimer i institusjon.
- Enkelte tjenester med få ansatte – sårbare (barnevern).
- Store problemer med Fagsystem på barnevern - Acos

Befolkning

Folketallet i Verran kommune er i dag 2705. Kommunen har i dag 60 % av sine innbygger i yrkesaktiv alder. Aldersbæreevnen dvs. andel yrkesaktive per eldre 67+, er per i dag på 3,1 og det er mindre enn fylket for øvrig. Denne vil reduseres til 1,3 i 2040 sammenlignet med Nord-Trøndelag på 2,3.

Samtidig vil man få en økning i andelen mellom 67-79 år på 41 % og 34 % økning i alderen 80+ frem mot 2040. (Fig 1)

Barnevern

Barneverntjenesten i Verran kommune er den minste i fylket med tre ansatte. Tjenesten har samarbeid med Inderøy og Steinkjer på IKT og kompetanseområdet. Verran har hatt lite fristbrudd de siste årene, og alle barn med tiltak har fått utarbeidet plan for tiltaket. Barnevernleder og stedfortreder har deltatt på utdanningen «Barnevernledelse» ved HINT i 2013.

Prioritering

Kommunen bruker en større andel driftsutgifter på pleie og omsorg enn gjennomsnittet i fylket. Det kan se ut som at kommunen prioriterer hjemmebaserte tjenester høyere enn institusjonsbasert (Fig 2).

Bistandsbehov

I kommunen har man en høyere andel med brukere som har avgrenset bistandsbehov. Brukere med omfattende bistandsbehov ligger på fylkesgjennomsnittet (Fig 4).

Hjemmetjenester

I Verran kommune mottar færre innbyggere hjemmetjenester enn landsgjennomsnittet. Sammenlignet med fylket ser man en lik aldersfordeling.(Fig 3)

Sammenlignet med fylket ser man at det tildeles et likt antall hjemmetjenestetimer pr uke pr tjenestemottaker. Deler vi opp det i praktisk bistand og hjemmesykepleie ser det ut som kommunen tildeler flere timer med hjemmesykepleie og et lavere antall timer med praktisk bistand. (Fig 5)

Andel brukere med høy timesats er noe høyere med fylket.(fig 6)

Omsorgsbolig og institusjon

Dekningsgraden av botilbud gjennom heldøgns bemannet omsorgsbolig og institusjon for Nord-Trøndelag ligger litt over landssnittet. Verran kommune har noe lavere dekningsgrad. Det er viktig å ha med seg her demografien som viser at andelen over 80 øker og som igjen sannsynligvis gi et større behov frem i tid.

Når man ser kun på institusjonsplasser så er andelen plasser for innbyggere over 80 år på 16 % i Nord-Trøndelag som viser en lavere dekningsgrad enn landsgjennomsnittet. Verran kommune har en dekningsgrad på 19 % om er noe høyere. (Fig 7)

Sykehjemspasientens behov for økt helsetjenester har økt de senere årene. Ofte har de komplekse helseproblemer og en stor andel har en demenssykdom. Videre stiller, kortere liggetid på sykehus, økt vektlegging av korttidsopphold og styrking av palliativ behandling, et større krav til høy medisinsk faglig kompetanse som vil være avgjørende for trygghetene til syke eldre og yngre. Legedekning i sykehjem er for Verran kommune er høyere enn fylke og landsgjennomsnittet. Når det gjelder fysioterapitimer i sykehjem er det avsatt kun 0,2 timer pr uke. (Fig 8)

Bemanning

Statistikken viser at Nord-Trøndelag fylke bemanner sine tjenester med godt utdannet personell. 80 % av alle årsverk i pleie og omsorg har personell med relevant utdanning. Verran kommune ligger på 86 % som ligger høyere enn landsgjennomsnittet.

Pleie og omsorg representerer den sektoren i kommunen med størst sykefravær i fylket. Fylket har et legemeldt sykefravær i sektoren på 9,6 %. Verran kommune har et langt høyere sykefravær på 14,2 %.

Fig 1

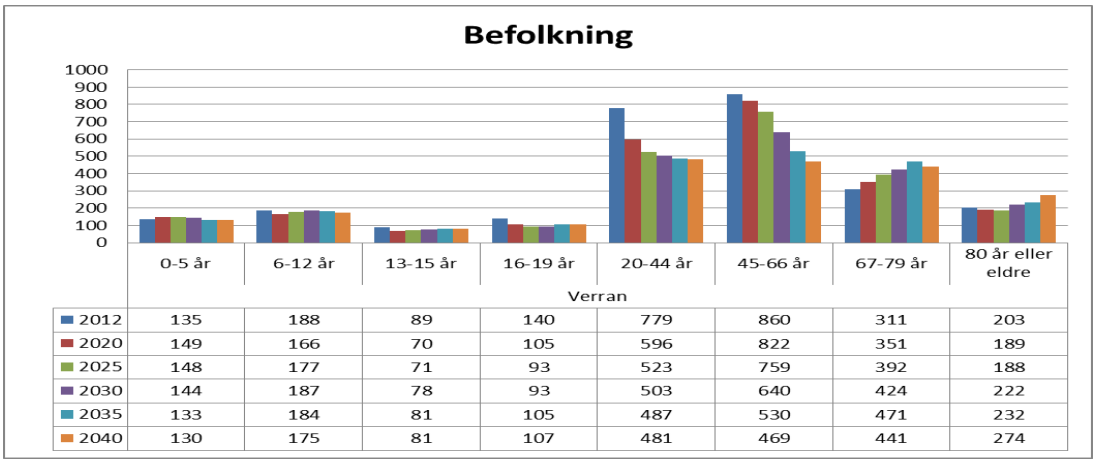

	0-5 år	6-12 år	13-15 år	16-19 år	20-44 år	45-66 år	67-79 år	80 år eller eldre
2012	135	188	89	140	779	860	311	203
2020	149	166	70	105	596	822	351	189
2025	148	177	71	93	523	759	392	188
2030	144	187	78	93	503	640	424	222
2035	133	184	81	105	487	530	471	232
2040	130	175	81	107	481	469	441	274

Fig 2

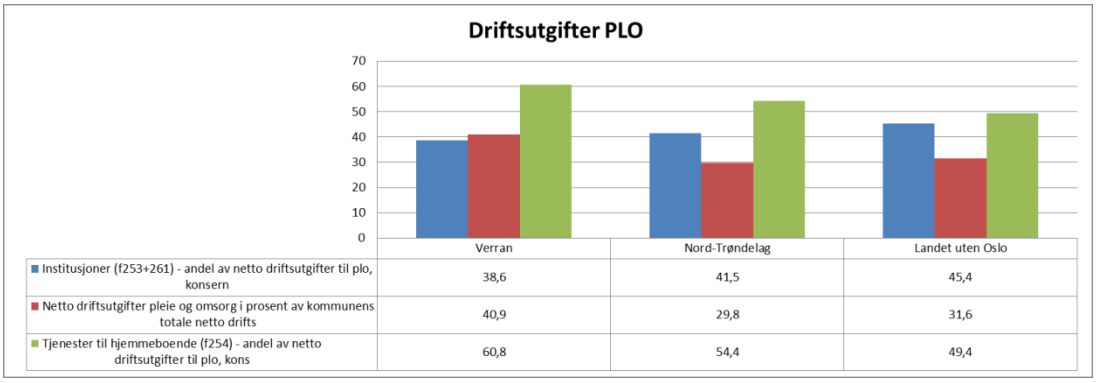

	Verran	Nord-Trøndelag	Landet uten Oslo
Institusjoner (f253+261) - andel av netto driftsutgifter til plo, konsern	38,6	41,5	45,4
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto drifts	40,9	29,8	31,6
Tjenester til hjemmeboende (f254) - andel av netto driftsutgifter til plo, kons	60,8	54,4	49,4

Fig 3

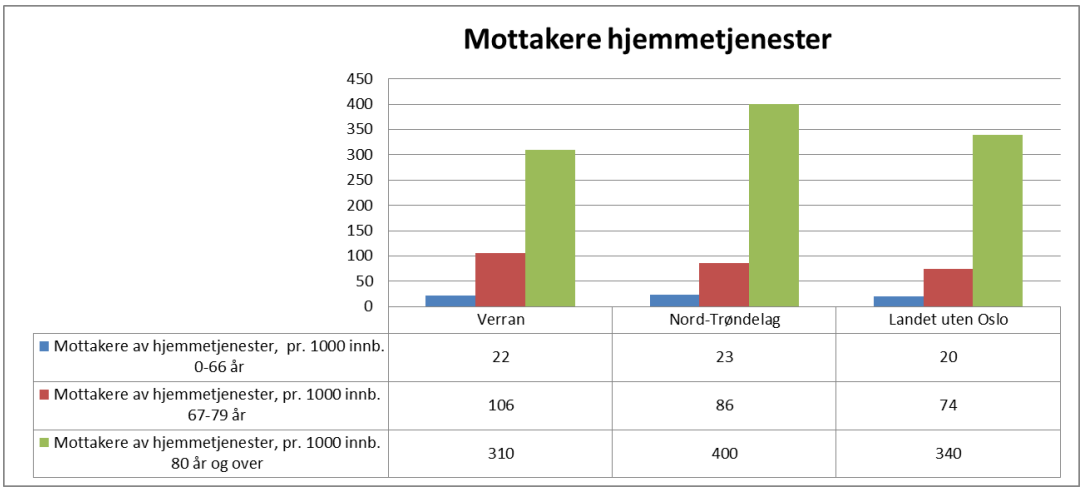

	Verran	Nord-Trøndelag	Landet uten Oslo
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 0-66 år	22	23	20
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 67-79 år	106	86	74
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 80 år og over	310	400	340

Fig 4.

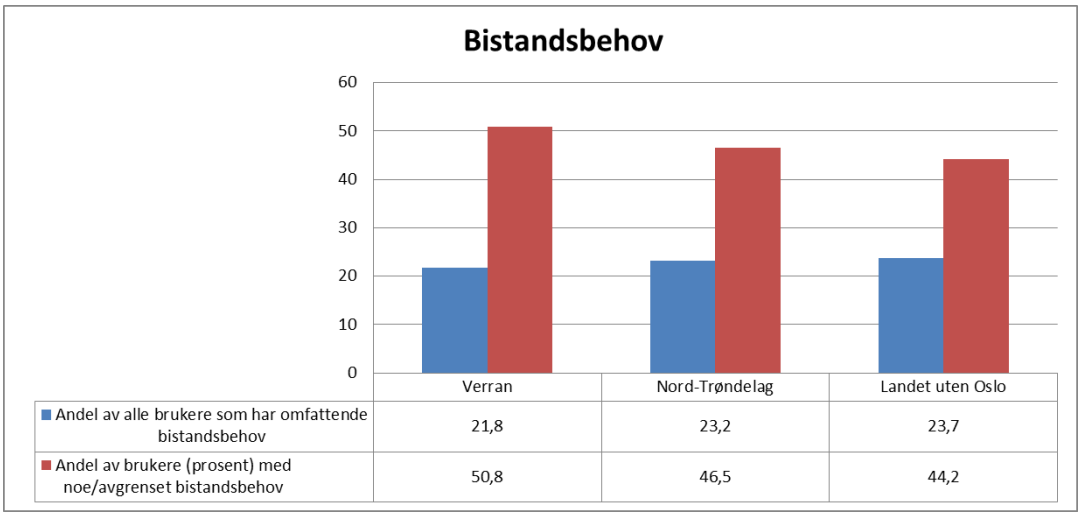

	Verran	Nord-Trøndelag	Landet uten Oslo
Andel av alle brukere som har omfattende bistandsbehov	21,8	23,2	23,7
Andel av brukere (prosent) med noe/avgrenset bistandsbehov	50,8	46,5	44,2

Fig 5

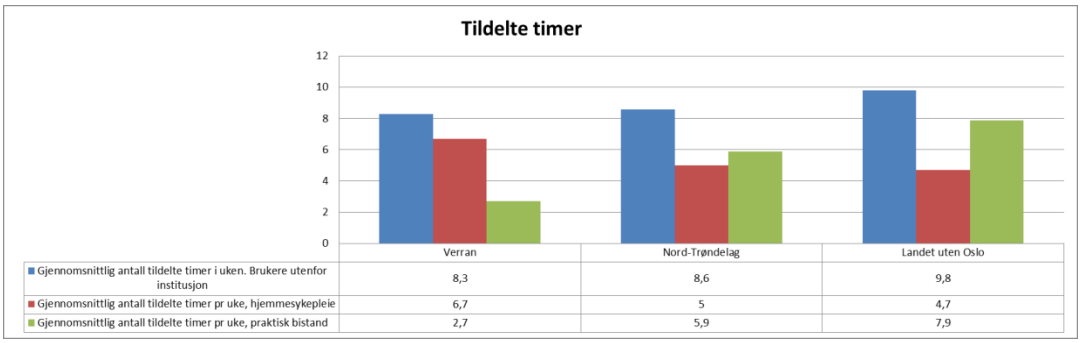

	Verran	Nord-Trøndelag	Landet uten Oslo
Gjennomsnittlig antall tildelte timer i uken. Brukere utenfor institusjon	8,3	8,6	9,8
Gjennomsnittlig antall tildelte timer pr uke, hjemmesykepleie	6,7	5	4,7
Gjennomsnittlig antall tildelte timer pr uke, praktisk bistand	2,7	5,9	7,9

Fig 6

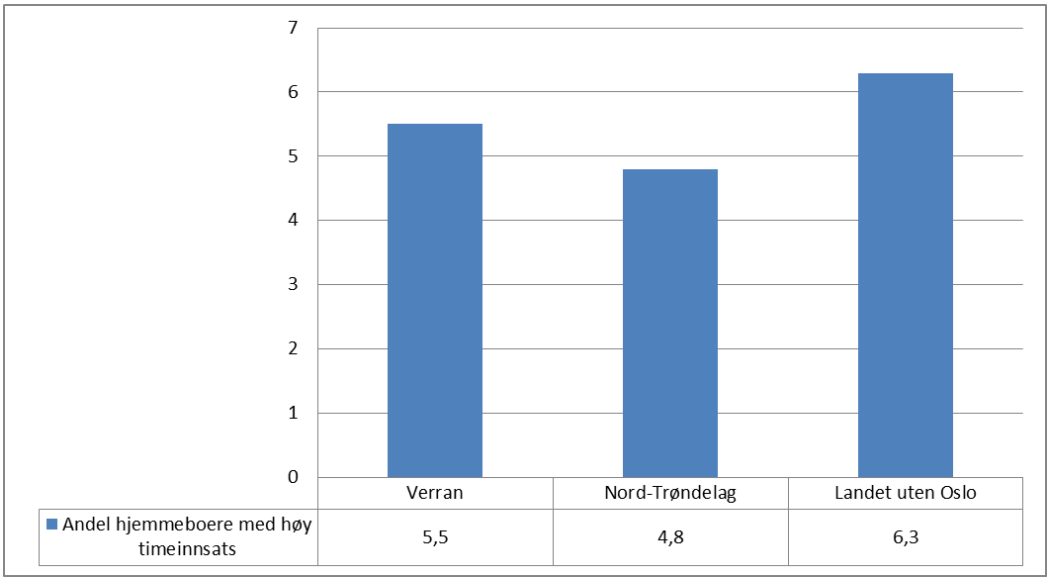

	Verran	Nord-Trøndelag	Landet uten Oslo
Andel hjemmeboere med høy timeinnsats	5,5	4,8	6,3

Fig 7

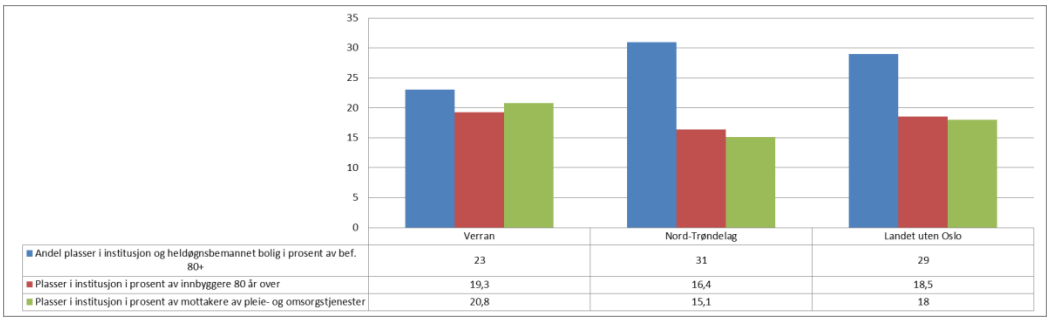

	Verran	Nord-Trøndelag	Landet uten Oslo
Andel plasser i institusjon og heldøgnsbemannet bolig i prosent av bef. 80+	23	31	29
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år over	19,3	16,4	18,5
Plasser i institusjon i prosent av mottakere av pleie- og omsorgstjenester	20,8	15,1	18

NAV

Det er svært få klagesaker som fremkommer fra Verran. Det er over tid jobbet meget aktivt med tiltak for å unngå passive stønadsmottakere og oppfølging av de med behov for bistand. KVP har vært ett tiltak som Verran har benyttet aktivt og vært en av de tjenestene som har vært mest aktivt i bruken av dette tiltaket. Ved tilsyn på KVP i 2013 fikk kommunen 2 avvik, som fortsatt ikke er lukket.

Fig 8

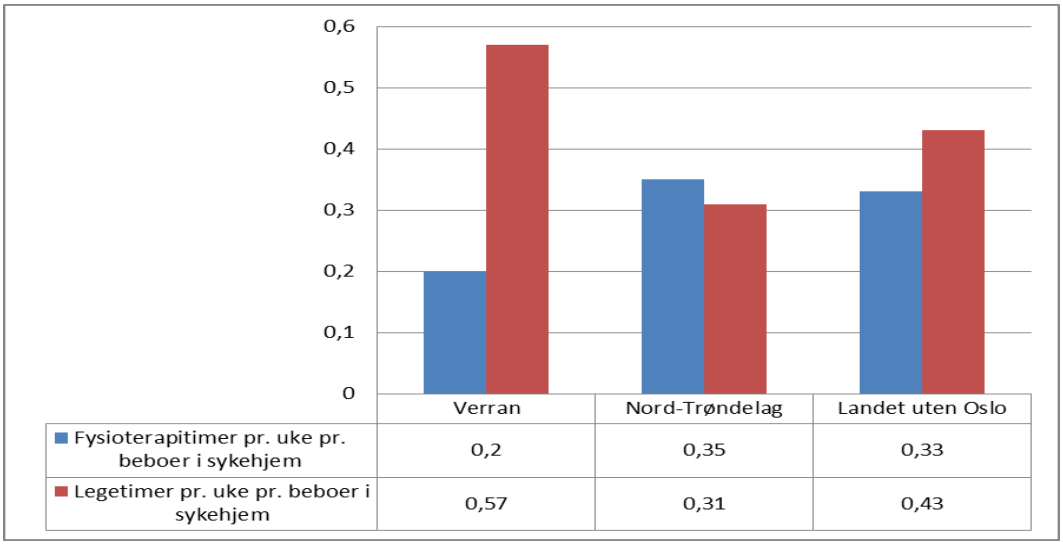

	Verran	Nord-Trøndelag	Landet uten Oslo
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,2	0,35	0,33
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,57	0,31	0,43

Fig 9

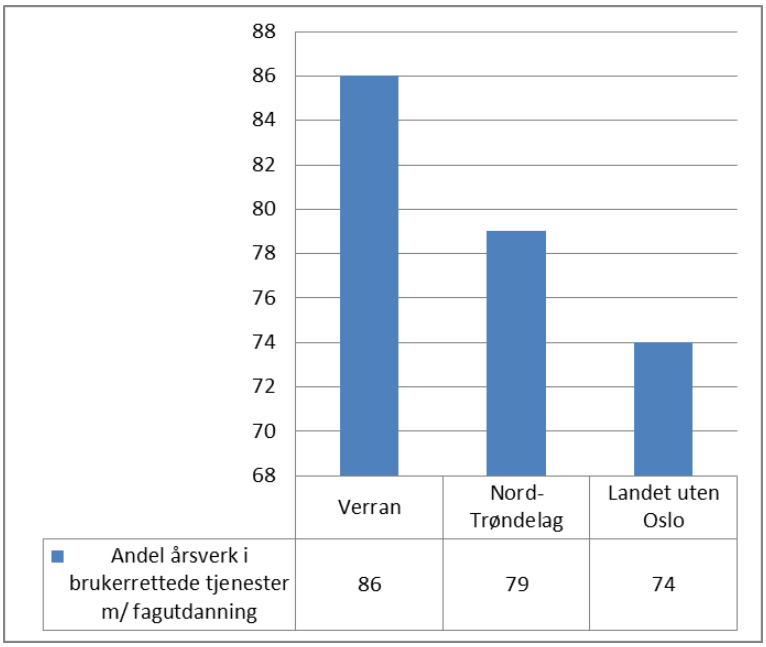
88
86
84
82
80
78
76
74
72
70
68
Verran
Nord-Trøndelag
Landet uten Oslo
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning
86
79
74

Fig 10

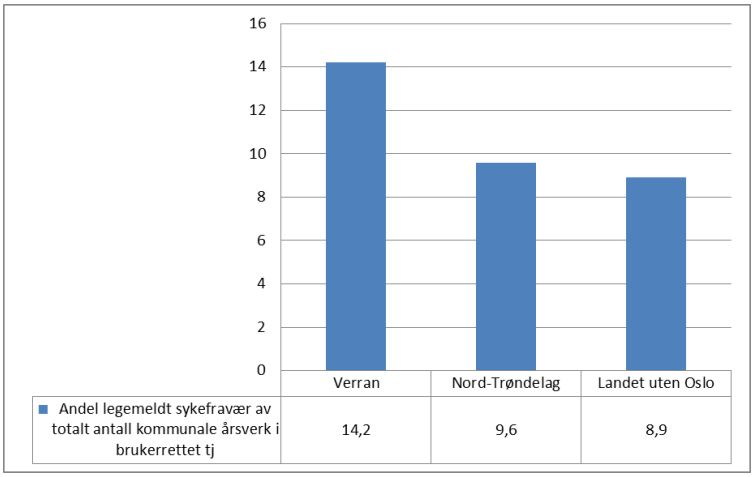
16
14
12
10
8
6
4
2
0
Verran
Nord-Trøndelag
Landet uten Oslo
Andel legemeldt sykefravær av totalt antall kommunale årsverk i brukerrettet tj
14,2
9,6
8,9

6. Oppvekst og utdanning

Styrker

- Verran kommune har høyest deltakelse i fylket i Kompetanse for kvalitet.
- Kommunen har lav andel med spesialundervisning i grunnskolen.

Utfordringer

- Behov for å styrke kunnskapen/kompetansen på barnehageområdet?

Barnehage

Verran kommune har to private barnehager og en kommunal. Til sammen går det 102 barn i barnehage i Verran. 57 i kommunal barnehage og 45 i privat. Av de 102 barna er 13 stykker minoritetsspråklig. 6 av disse får særskilt språkstimulering. I den ene private barnehagen er det en pedagogisk leder i 0,8 som har dispensasjon fra utdanningskravet.

Den kommunale barnehagen har mannlig styrer. Han er den eneste mannlige ansatte i barnehagene i Verran.

Fylkesmannen har inntrykk av at kommunen gjerne kan vurdere om de har nødvendig kunnskap og kompetanse på barnehageområdet. Dette gjelder både kunnskap om fagområdet generelt samt veiledningen når det gjelder kommunal og ikke-kommunal barnehagedrift. Fylkesmannen mottar mange spørsmål knyttet til hvordan kommunen håndterer barnehagesektoren.

Når det gjelder økonomisk likeverdig behandling så beregner Verran kommune kapitaltilskuddet selv, noe som viser seg å gi lavere tilskudd til de private barnehagene enn satsen som er fastsatt i den sentrale veilederen.

Grunnskole

Verran kommune hadde 265 elever i grunnskolen per 1.10.13. Disse er fordelt på to kombinertskoler (1.-10.) med 67 elever på Folla skole og 198 på Malm skole. Kommunen har lagt ned ett oppvekstsenter med under 10 elever og drøftet samtidig å flytte ungdomstrinnet på Folla til Malm, men dette ble ikke vedtatt.

Begge skolene har i løpet av de siste fire årene skiftet rektor og også fått ny skolefaglig ansvarlig. Det samarbeides godt på administrativt nivå med å få på plass felles styrende dokumenter, rutiner og maler for grunnskolen, noe også ansatte og foreldre oppfatter som positivt, jf. uttalelser på nylig gjennomført 9a-tilsyn i kommunen.

Verran har hatt flere runder med tilsyn (forsvarlig system, spesialundervisning, lokale læreplaner og skolebasert vurdering) og nå sist kap. 9a – elevenes psykososiale miljø – i januar 2014.

Verran kommune har hatt høy deltakelse i den statlige videreutdanningsordningen «Kompetanse for kvalitet». Fra 2009 og til i dag har de hatt fra 4 til 9 lærere med på ordningen årlig. De er dermed den nordtrønderske primærkommunen med høyest deltakelse.

Siste resultat fra elevundersøkelsen (2011-12) viser en betydelig bedring av tallene for mobbing etter høye tall tidligere. Ligger nå 0,1 under snittet for NT både på 7. og 10.trinn.

Kommunen har hatt bistand fra Veilederkorps ut fra svake resultater på nasjonale prøver og har jobbet godt i etterkant, noe Fylkesmannen håper over tid skal gi utslag i bedre resultater på disse (ligger fortsatt noe under snittet både på 5. trinn og på ungdomstrinnet).

Kommunen er i god utvikling i forhold til å være en samlende skoleeier, jf. felles planverk. Har lagt en god struktur på skoleeiernivå.

Verran kommune har en stabil og lav andel elever som mottar spesialundervisning. Inneværende skoleår er denne på 6 % av elevene i grunnskolen mot 10,9 % i Nord-Trøndelag.

Verran har i liten grad et etablert regionsamarbeid, men har noe samarbeid med Steinkjer på oppvekstområdet.

7. Miljøvern

Styrker

- Kommunen har revidert kommuneplanens arealdel (2011) og redusert antall dispensasjoner.
- Kommunen vil følge opp sak vedr. kjøreskader og ulovlige hyttetiltak i et utmarksområde.
- Kommunen er positiv til å bidra i akutte skadesituasjoner med skadefelling av rovvilt

Utfordringer

- Kommunen bør bruke mulighetene i PBL til å forfølge ulovlige tiltak i strandsonen.
- Arbeid mht oppfølging av lagring av biler ved gruveområdet i Malm bør fortsette.

Arealforvaltning

Kommuneplanens arealdel for 2011-2015 ble revidert og vedtatt i 2011. Det har vært nedgang i antall dispensasjonssøknader etter dette. Kommuneplanens samfunnsdel er nå under revidering. Det legges opp til at nye fritidsboliger i hovedsak skal plasseres i regulerte hyttefelt, og vil med dette kunne redusere antallet dispensasjoner fra arealdelen ytterligere.

Nasjonalparker: Ingen nasjonalparker i kommunen, men *Daapma,* som er et felles område for Verran, Namdalseid, Osen, Roan og Åfjord kommuner ble foreslått som nasjonalpark. Etter Verran, Osen og Roan kommuner, samt Reindriftsnæringen, trakk seg fra samarbeidet, vedtok også Fylkestinget i 2012 å gå imot opprettelsen av nasjonalparken. Verneprosessen er derfor avsluttet.

Andre verna områder: Verran kommune har følgende verneområder: *Rambergholmen naturreservat,*

Simadalen naturreservat, Vaggen fuglefredningsområde. Fylkesmannen er forvaltningsmyndighet for verneområdene. Foreslåtte verneområde *Skarnsundet* omfatter også et fjordareal i Verran kommune der det er påvist svært viktige korallforekomster. *Skarnsundet* er i kategorien *strømrike lokaliteter*.

Etter oppstart av verneprosessen med høring i 2009, er verneforslaget satt på vent, og virkningene av igangsatt verneprosess (jf nml § 44) er forlenget t.o.m. 2015.

Verna vassdrag: Øvre deler av *Årgårdsvassdraget* (Verneplan IV 1993) med *Ferga* og Fergeliområdet ligger i Verran kommune.

100 m sone langs sjø: En stor del av strandsonen i Verran består av bratt terreng. I tillegg legger FV720 beslag på en lengre strandstrekning langs sjøen. Kommunen har således lite strandnært areal igjen som kvalitetsmessige gode friluftsområder. Det er nylig avdekket en sak der hytteeiere har tatt seg til rette i strandsonen med flytebrygger, trapper og rekkverk ned i vannkanten. FM har gjort kommunen oppmerksom på saken, og tilrådd ulovlighetsoppfølging slik kommunen er pliktig til.

Inngrepsfrie naturområder (INON områder): Verran kommune er deleier i et av de største "Villmarksområdene" i Midt-Norge; *Daapma,* som er felles med Namdalseid, Osen, Roan og Åfjord.

I tilknytning til dette området finnes også et av de største, sammenhengende områder av kystnær, *oseanisk naturskog* i Norge og Europa med registrert trealder på opp til 500 år. Verran har også et større inngrepsfritt naturområde i *Lysvassheia/Trevassheia* i sørvestre del av kommunen.

Motorferdsel: Verran kommune har et betydelig press mht. motorferdsel i utmark. Kommunen har tidligere hatt et stort omfang av dispensasjoner for snøskuterkjøring til private hytter. Formannskapet strammet i en periode inn disp.praksis, og henviste mer av transportbehovet til leiekjøring i tråd med regelverket. Høsten 2013 ble det avdekket betydelige kjøreskader i utmarka i tilknytning til hyttebygging. Kommunen har orientert FM om at saken er fulgt opp.

Artsforvaltning

Biologisk Mangfold: BM-kartlegging av prioriterte naturtypeområder og viltkartlegging er gjennomført, men med varierende kvalitet. Supplerende kartlegging vil være nødvendig for å få en god dekning og kvalitetssikre data. Registrering av BM i ferskvatn er foretatt, men det er relativt få ferskvannsdammer i kulturlandskapet i Verran. Utbredelse av *salamander* bør undersøkes (påvist ved Follavatn 2012). *Elvemusling* skal være observert i Skanselva, bør sjekkes.

Utvalgte naturtyper: En av fire utvalgte *kalksjøer* i Nord-Trøndelag ligger *ved Sela kirke* i Verran. Her vokser truete *kransalger*, og lokaliteten trenger spesiell aktsomhet med tanke på forurensning og andre tiltak som kan skade artene i denne kunstige dammen.

Rovdyr: Det tapes årlig både sau og rein til rovvilt på beite i Verran. Tapsprosenten er størst for lam. Skadevolder er hovedsakelig gaupe, men skader forårsaket av kongeørn og jerv forekommer.

Verran kommune er ikke definert i forvaltningsplanen som yngleområde for noen av de fire store rovviltartene. Kommunen har likevel fast forekomst av rovvilt (gaupe og kongeørn), men de yngler/hekker ikke årlig. Kommunen er positiv til å bidra i akutte skadefellingssituasjoner.

Laksefisk: Tangstadelva i Verrabotn er kommunens eneste lakselv og et viktig sjøaurevassdrag. Laksebestanden i *Follaelva* er utryddet.

Fremmede, skadelige arter: Ingen nærmere kartlegging er gjort. Det er imidlertid dokumentert at enkelte fremmede plantearter sprer seg i kommunen, verst er utbredelse av *Slirekne*, som bla i Follafoss danner skog og fortrenger andre plantearter.

Allmennhetens adgang til jakt-, fiske og friluftslivsmulighetene i Verran er gode. Området rundt *Holden* er kommunens viktigste utfartsområde.

Kulturmiljø og kulturlandskap

Sela er et regionalt viktig kulturlandskap.

Forurensing/ Avfall og gjenvinning/vannforvaltning

Verran har uttrykt at man ikke ønsker eller har kapasitet til å delta på regionale møter om oppfølging av EU's vannforskrift. Av Vann-Nett framgår at kraftutbygging utgjør den største påvirkningen på vannforekomstene i kommunen. NVE er sektormyndighet mht. inngrep i vassdrag. I vannforekomster påvirket av kloakk eller landbruksforurensning forventes at kommunen følger opp med tiltaksanalyser, forslag til tiltak for å oppnå god økologisk tilstand og etter hvert gjennom egne virkemidler bidrar til at tiltakene blir gjennomført. I *Holmvikbekken* er det påvist landbruksforurensning.

Utfordringer: Kommunen bør bruke sin myndighet til å behandle forsøplingssaker, og stanse ulovlig avfallsbehandling (dumping/brenning). Spesielt bør kommunen fortsette arbeidet for å få ryddet området rundt de nedlagte gruvene i Malm, herunder lagring av gamle biler. I tillegg kan kommunen stille krav til avfallsbehandling i bygge- og rivesaker, samt kartlegge nedgravde oljetanker.

8. Reindrift

Styrker

- Stabilt reintall i god balanse med beitegrunnlaget.
- Mindre tap av rein til rovvilt enn resten av Nord-Trøndelag

Utfordringer

- Tap av beitearealer pga. inngrep og forstyrrelser.
- Økende tap av rein på grunn av rovvilt de siste årene.
- Utbygging av vindkraftverk i vinterbeiteområdene.

Reindrift i Verran kommune

Reindriften i Verran kommune utøves av reindriftsutøvere fra Fovsen Njaarke sijte/Fosen reinbeitedistrikt. Distriktet omfatter store deler av Fosen (vest for RV 17).

Distriktet er delt i to driftsgrupper, Nordfosen- og Sørfosen-gruppen, som driver adskilt hele året. Grensen mellom driftsgruppene (sijtene) går fra Malm, via Holden og ned Norddalen til Åfjord.

Fovsen Njaarke sijte har en oppdatert distriktsplan (2013) som beskriver både arealbruken og tekniske anlegg, samt løyper for barmarkskjøretøy.

Nordgruppen har sommerbeiter i områdene nord for Holden (mot Dåapma) og vinterbeiter øst for Holden. Sørgruppen har sentrale deler av sine barmarksbeiter i Verran (vår-, sommer, og høstbeiter). Gruppen har også vinterbeiter mot Follafoss.

Unntatt et kalvemerkingsgjerde nord for Holden, har ikke nordgruppen noen reindriftsanlegg eller gjeterhytter i kommunen.

Sørgruppen har slakte-/merkegjerde ved Fiskløysa og merkegjerde ved Sarvajaevrie. Det er oppsatt gjeterhytter/gammer ved anleggene. I tillegg er det gjeterhytter ved Svarttjønna og Straumsetervatnet.

Hver av driftsgruppene i reinbeitedistriktet består av 3 siidaandeler som driver i fellesskap. To av siidaandelseierne i sørgruppen bor i Verran. Samlet reintall før kalving våren 2013 var 1964 (ukorrigert tall per 31.03.), fordelt med 981 på nordgruppen og 983 på sørgruppen. Høyeste reintall er fastsatt til 2100.

Tall fra Ressursregnskapet for reindriftsnæringen viser at slaktevektene i distriktet normalt ligger litt under gjennomsnittet i Nord-Trøndelag og at de har vært stabile i siste tiårsperiode. Distriktet har de siste tiårene hatt mindre tap til rovdyr enn resten av reindriften i Nord-Trøndelag. De siste årene har tapene økt. For driftsåret 2011/12 viser tallene 30 % tap av kalv og 7 % tap av voksne (16 % totaltap). Reineierne mener at mesteparten av dette tapet kan tilskrives rovdyr. Produktiviteten målt som slakteuttak per rein i vårflokk (kg per livrein) er på 8,5 kg i driftsåret 2011/12. Slakteprosenten (% av vårflokk) er på 33 %. Historisk sett er dette lave tall for distriktet, men ligger likevel godt over gjennomsnittet for reindriften i Nord-Trøndelag. Slaktet kvantum var på ca 15,5 tonn.

Noen betraktninger

Nasjonale myndigheter har gjennom lovgivning og retningslinjer for arealplanleggingen pekt på kommunene som den sentrale aktør for å sikre at reindriftsnæringen har tilstrekkelige og egna arealer for sin næringsutøvelse. I tillegg er næringen definert som en urfolksnæring og er ut fra det spesielt viktig for å ivareta hensynet til det sørsamiske levesett og kultur.

Reintallet i Fovsen Njaarke sijte er i god balanse med beitegrunnlaget, og det er stabilitet over tid både i reintall og slaktevekter.

Som mange andre distrikter har også Fovsen Njaarke over tid hatt store utfordringer med mange og store inngrep i sine beiteområder, også i Verran kommune. Dette gjelder kraftutbygginger, vei- og hytteutbygginger. I de siste årene er det planlagt og også vedtatt bygd flere store vindkraftanlegg innenfor reinbeitedistriktets vinterbeiteområder. For sørgruppen vil beitearealene i Verran måtte få vesentlig større betydning dersom vindkraftverket på Storheia i Åfjord kommune blir bygd. Også nordgruppens vinterbeiter øst i kommunen må ventes å få større verdi i framtida.

9. Landbruk

Styrker

- Oppdatert planverk som sikrer ivaretakelse av produksjonsressurser for matproduksjon
- God kompetanse tilgjengelig gjennom Inn på tunet Trøndelag SA og god aktivitet lokalt knyttet til Inn på tunet.

Utfordringer

- Ikke ferdigstilt hovedplan skogsveger, som vil være et viktig grunnlag for bedre utnyttelse av skogressursen, for å svare opp på behovet for lokalt virke til egen industri.
- Kommunen har mistet markedsandeler innenfor de viktigste produksjonene, melk og lammekjøtt løpet av siste 10-årsperiode. Dersom denne trenden fortsetter kan produsentmiljøet nå en kritisk minstestørrelse.
- I forslag til kommeplanens samfunnsdel settes det fokus på å legge til rette for kombinasjon av tradisjonell landbruks- og industridrift med nye næringer for å gi vekst i sysselsettingen. Fylkesmannen støtter denne strategien, og utfordrer kommunen til å konkretisere tiltak kommunen kan bidra med for å initiere en slik retning.

Sysselsetting, areal og ressurser

Direkte sysselsetting fra landbruk beregnet av NILF (notat 2013-4), viser at landbrukets andel utgjør 5,8 % av samlet sysselsetting i Verran. Verran har totalt i 2012 10 870 dekar fulldyrka mark i drift, fordelt på 57 foretak. Totalt var det 59 foretak som søkte om produksjonstillegg. Samlet jordbruksareal i drift er redusert med 6 % fra 2002. Videre er det i kommunen 189 km^2 skogareal, med et betydelig potensial til økt avvirkning.

Jordbruk og husdyrhold

95 % av det produktive jordbruksarealet benyttes til grôvforproduksjon, 4 % til korn, og 1 % til potet- og grønnsaksdyrking. I Verran drives 7 % av arealet økologisk, dette er noe under gjennomsnittet for fylket (9 %).

I likhet med fylket for øvrig er det også i Verran en betydelig avgang av antall produsenter og strukturrasjonalisering innenfor husdyrproduksjonene stor. Melkeproduksjon og sauehold er de dominerende produksjonene i Verran. I 2002 var det 33 aktive foretak med melkeproduksjon. I løpet av 10 år er antallet redusert til 18 foretak, hvorav ett er samdrift.

Samlet melkekvote i kommunen er redusert med 6 % i perioden. Gjennomsnittlig kvotestørrelse er i 2013 153 tonn, mens gjennomsnittet i fylket er 193 tonn. Innenfor saueholdet er antall produsenter redusert fra 39 til 28 i samme periode. Antall søyer er i perioden redusert med 16 %. Selv om hver enkelt produsent har økt produksjonsomfanget, er det totalt en reduksjon i produsert volum. Tallet på antall ammekyr har viser en liten økning i perioden, og antall produsenter er stabilt (8-9). Korn- og grønnsaksarealet i kommunen er også stabilt, men utgjør lite i produksjonsomfang.

Melkekvote per foretak i Verran er betydelig lavere enn gjennomsnittet for fylket. Dette kan ha sammenheng med arronderingssituasjonen, men kan også være en indikasjon på lav fornyingstakt. Fornying av driftsbygninger vil som regel medføre betydelig økning produksjon. I perioden 2010-2013 er det gitt investeringsstøtte fra Innovasjon Norge til 4 prosjekter, med en samlet tilskuddsramme på kr 1,7 mill. Dette representerer en samlet investering i størrelsesorden kr 5,6 mill.

En spørreundersøkelse til alle produsenter av lammekjøtt i fylket i 2012, viser at motivasjonen for fortsatt drift er god. 64 % av brukerne ser for seg å videreføre produksjonen i samme omfang som i dag eller øke produksjonen framover.

Malm beitelag er oppført med 33 aktive medlemmer. I 2013 slapp laget ut 2 579 sau og 4 434 lam samt 119 storfe på beite. Det ble registrert tapt 71 sau og 496 lam, noe som gir en tapsprosent på 2,75 på sau og 11,19 på lam (Normaltap 2 % på sau og 5 % på lam). Dette er tall hentet fra organisert beitebruk. Gaupe er angitt som største skadevolder, i tillegg til noe tap av lam til kongeørn. Verran Radiobjellelag ble startet våren 2008 og hadde da 23 medlemmer. Dette var forløperen til etableringen av Nord-Trøndelag Radiobjellelag SA. Selskapets formål er å eie og leie ut radiobjeller til beitebrukere i Nord-Trøndelag. Fylkesmannen ved landbruksavdelingen og miljøvernavdelingen deltar i en fordelingsnemd for radiobjellelaget.

Miljøvirkemidler i jordbruket

Miljøvirkemidlene i landbruket fordeler seg på investeringsstøtte (SMIL) og driftsstøtte (Regionalt Miljøprogram). Verran har innvilget 150 -200 000 i tilskudd til ulike tema innenfor SMIL-ordningen hvert år. I 2013 brukte kommunen 221 000 av de 250 000 kroner som var satt av som ramme, og var en av de ti kommunene som ikke nyttet muligheten eller ikke hadde behov for å søke om utvidet ramme. Det er gitt tilskudd til restaurering av verneverdige

bygninger, gammel kulturmark, eldre veifar og til hydrotekniske anlegg. Av bredden på temaene kan se ut som ordninga er godt kjent.

Vel 50 % av gårdbrukerne i Verran nyttet i 2013 muligheten til å søke om Miljøtilskudd til jordbruket. Foreløpig tilskudd på enkeltordningene beskriver jordbruket i Verran: 61 000 til drift av bratt jord, 107 000 til drift av beitelag, og 300 000 til beiting av biologisk verdifull kulturmark, mens det er rundt 40 000 til endra jordarbeiding.

Skogbruk

Skogarealet i Verran er på 189 km^2 og det er de siste 10 årene gjennomsnittlig avvirket ca 11.000 m^3/år. Avvirkningspotensialet er vesentlig høyere, men da må en del terrengutfordringer løses. I denne forbindelse vil hovedplanen for skogsveger være sentral. Verran kommune er ikke ferdig med hovedplanen og dette må prioriteres. Ungskogpleieaktiviteten i kommunen er beskjeden med om lag 250 daa/år i siste 10-års-periode. Aktiviteten bør økes vesentlig.

Fylkesmannen registrerer at kommunen har en forholdsvis liten stillingsandel knyttet til skogbruk og at aktivitetspådriveren i skognettverket har brukt lite tid i kommunen så langt. Ved å øke ressursene til skogbruk kan kommunen bidra til økt aktivitet og lokal verdiskaping innen skogbruket.

Produksjonen ved treforedlingsbedriften Södra Cell Folla AS i Follafoss ble stengt ned høsten 2012. Østeriske Mayr Melhof Karton kjøpte fabrikken sommeren 2013 og startet produksjonen på nytt høsten 2013. Forbruk av virke er i dag størrelsesorden 320.000 m^3 og skal etter planen økes til 500.000m^3 i løpet av få år. Det er ønskelig å bruke en stor andel kortreist norsk virke i produksjonen. Mayr Melhof Karton i Follafoss er derfor viktig for skognæringa i Trøndelag

Plan og areal

Et enstemmig kommunestyre vedtok i møte 24.2.2011 kommuneplanens arealdel for Verran kommune.

Planverket, både det som er vedtatt og høringsforslaget, legger opp til ivaretakelse av dyrka jord. Herunder nevnes følgende strategier: nye fritidsboliger skal ligge i regulerte felt, spredt bebyggelse skal ikke plasseres på dyrka mark, satsing på å videreutvikle og transformere arealer i tettstedet Malm. Videre oppgis at landbruksproduksjonen er viktig for lokalt næringsliv, bosetting, miljøverdier og kulturlandskap. Det settes i forslag til samfunnsdel

fokus på å tilrettelegge for kombinasjon av tradisjonell landbruks- og industridrift med nye næringer for å gi rom for vekst i sysselsettingen.

Bygdenæringer, mat og reiseliv

I Verran er det flere Inn på tunet-tilbydere. Disse tok tidlig initiativ til å organisere seg, og samvirkeforetaket Inn på tunet Trøndelag SA har sin administrasjon i Verran. Samvirket organiserer ca 30 tilbydere i Nord- og Sør-Trøndelag.

Bygdemobilisering Verrastranda har gjennomført et prosjekt med å kartlegge stoppesteder langs Fv 720 gjennom kommunen. Prosjektet har resultert i en brosjyre med oversikt over 15 aktuelle opplevelses- og overnattingssteder. Fra Inderøy drives det en besøksseter i Verran kommune. Man er ikke kjent med at det drives lokal matproduksjon for slag fra produsenter i Verran i 2014.

Forvaltningskontroll

Siste forvaltningskontroll i Verran ble gjennomført i 2009. Nærings og miljøtilskudd i jordbruket og produksjonstilskudd ble kontrollert. De ble avdekket 4 avvik. Verran kommune er tatt ut til forvaltningskontroll i 2014.

10. Vedlegg

Utgifter til tjenesteproduksjon

(Basert på konsern-tall fra KOSTRA-statistikken hos Statistisk sentralbyrå).

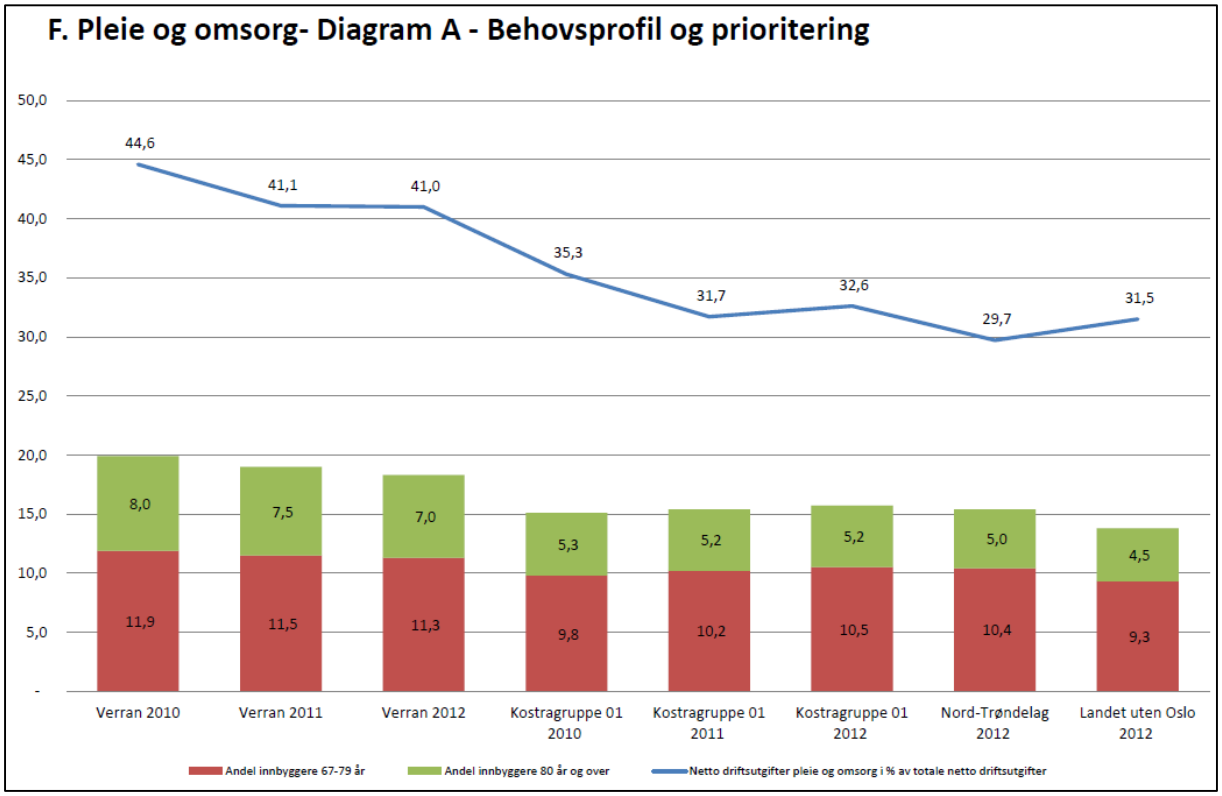

Figur: Prioritering, behovsprofil.

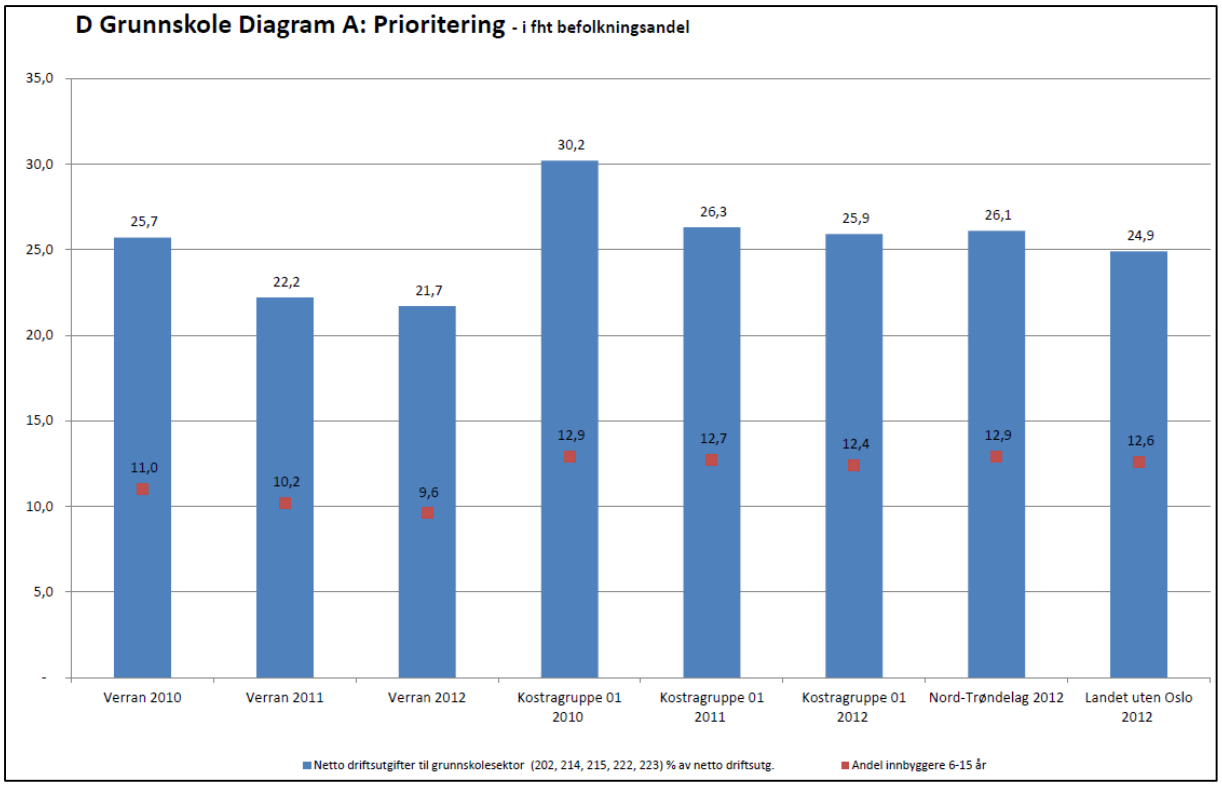

Figur: Skolestørrelse og enhetskost.

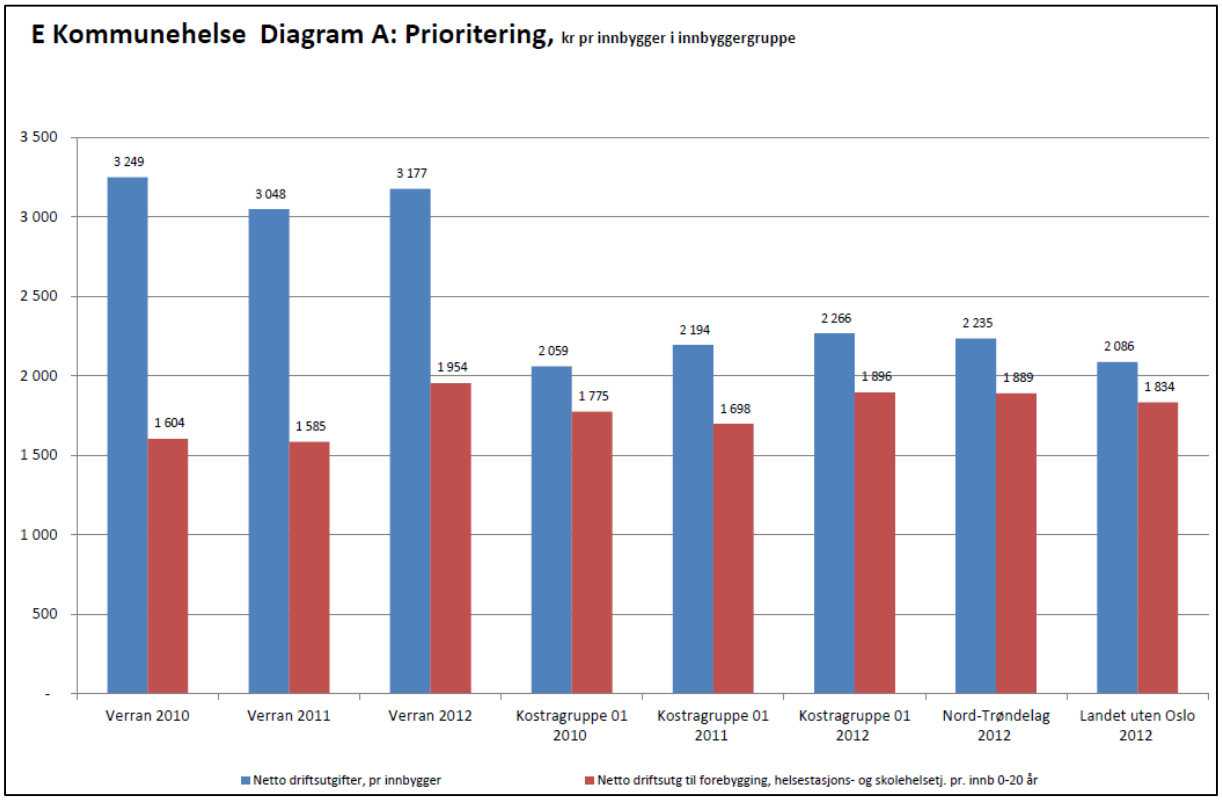

Figur: Kommunehelse, prioritering.

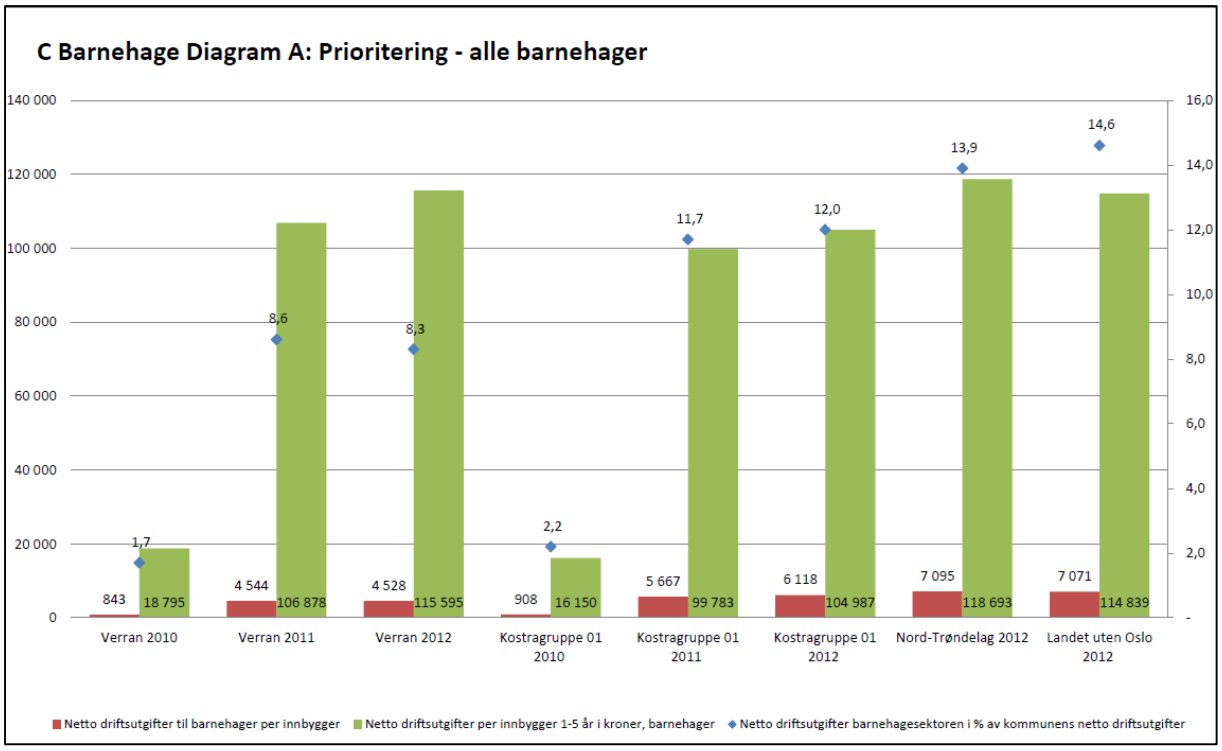

Figur: Barnehager, prioritering.

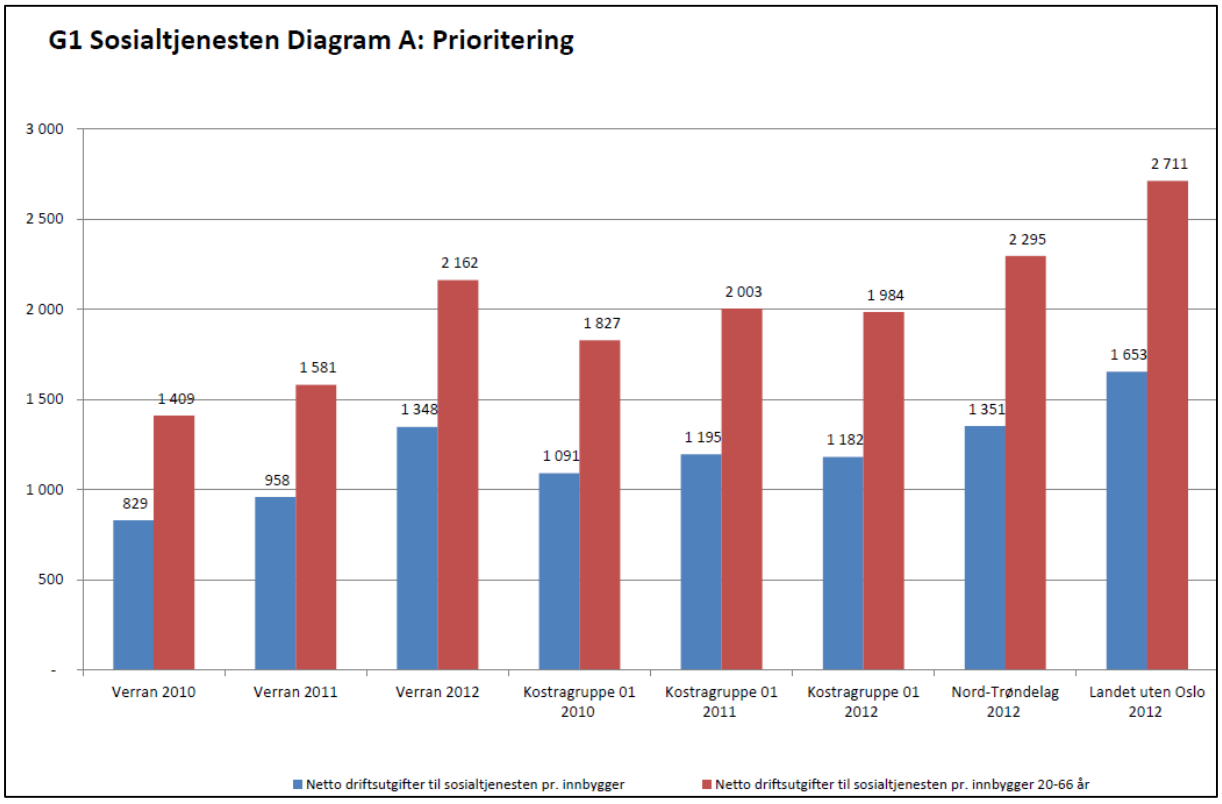

Figur: Sosialtjenesten, prioritering.

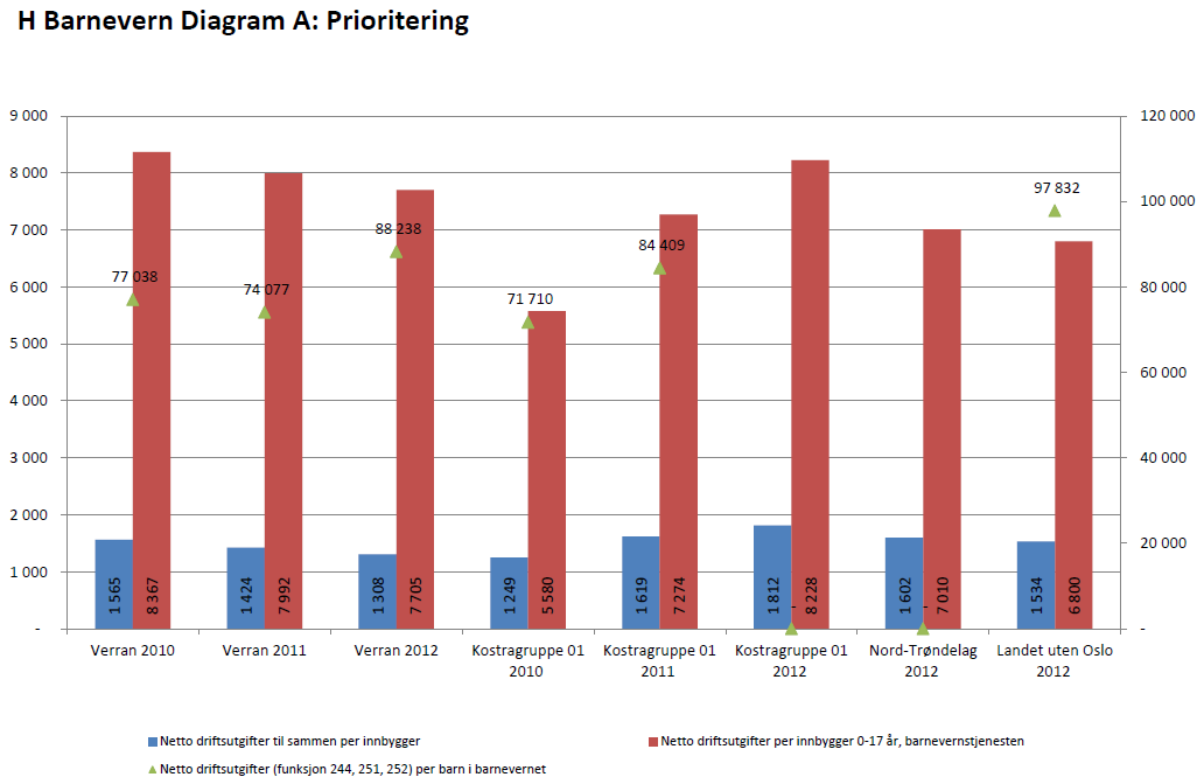

Figur: Barnevern, prioritering.